

Wetgevingsoverleg Energie, eerste termijn Kamer, 21 november 2011.

Stenografische verslag inbreng SP-fractie

De heer **Paulus Jansen** (SP): Voorzitter. Nederland is allang geen gidsland meer op het terrein van milieu en verduurzaming. Op Europese ranglijstjes staan wij in de achterhoede, met als voorspelde trend "daler". Hoe anders is de situatie in Duitsland, onze belangrijkste handelspartner en de Europese koploper bij de uitrol van duurzame energie? Daar werken inmiddels 350.000 mensen in de sector van de hernieuwde energie. Bij ons zijn dat er iets meer dan 10.000. Daar is energie Chefsache, terwijl in Nederland de minister-president niet thuis geeft op vragen over zijn visie op de belangrijkste basisvoorziening voor onze economie. Daar was er 100% parlementair draagvlak voor de Atomausstieg, waardoor de door de heer Dijkgraaf bepleite institutionele aanpak een stuk eenvoudiger wordt. Ik ben ook voor de institutionele aanpak, maar een breed draagvlak is daarbij natuurlijk een randvoorwaarde. Hoe is dat draagvlak in Duitsland ontstaan? Ik denk dat het "feed-in"-tarief daarbij een belangrijke rol heeft gespeeld. Daarmee is het energieprobleem verschoven van de tafel van specialisten naar de tafel van de bevolking. Dat wordt in wezen onderstreept in de recente studie van het Rathenau Instituut.

De SP-fractie pleit ervoor dat Nederland de samenwerking met onze buren op het gebied van energie en technologiebeleid intensiveert. Waarom proberen we niet om het verduurzamingsbeleid inclusief wetgeving en financiële instrumenten verregaand te harmoniseren? Op dit punt overweeg ik een motie in te dienen.

Wat de SP betreft, zou het energiebeleid hand in hand moeten gaan met het industriebeleid. Wij kunnen ons niet permitteren om ons al aardig uitgedunde industrie weg te jagen met het argument dat Nederland een kennisland geworden is. Productontwikkeling en hoogwaardige dienstverlening zijn de bovenbouw van een fundament van maakindustrie. Als die maakindustrie verdwijnt, gaat de kennis daar vroeg of laat achteraan. Ons grootste probleem is dat een groot deel van de Nederlandse industrie energie-intensief is en daarbij in hoge mate afhankelijk van fossiele energie. Dat brengt deze bedrijven in een spagaat. Zij weten ook wel dat zij hun energieverbruik moeten beperken om in de toekomst te overleven, maar tegelijkertijd eisen hun aandeelhouders nu rendement. Naar de mening van de SP moeten wij dat probleem oplossen door de subsidies op fossiele energie in de vorm van energiebelasting die tot 200 keer lager is dan die voor huishoudens, af te bouwen.

De opbrengst daarvan moet geormerkt teruggegeven worden in de vorm van een investeringsbudget voor energie-efficiency en duurzame energie-investeringen. Ook de veilingenopbrengst van het emissiehandelssysteem zou als vliegwiel voor innovatie gebruikt moeten worden. Dat is een stuk effectiever dan vertrouwen op convenanten waarvan zelfs deze minister moet toegeven dat zij zeer magere resultaten opleveren. Ik krijg graag een reactie op deze suggesties.

Waarom moeten wij, als de Duitsers en waarschijnlijk ook de Belgen en de Fransen stoppen met kernenergie ...

Minister **Verhagen**: De Fransen?

De heer **Paulus Jansen** (SP): Ja, dat gerucht doet de ronde, minister.

Minister **Verhagen**: Dat zou heel nieuw zijn.

De heer **Paulus Jansen** (SP): Het geldt nog niet voor alle partijen.

De **voorzitter**: Ik verzoek de minister om met het leveren van commentaar nog even op zijn termijn te wachten.

**

Minister **Verhagen**: Het was een verhelderende vraag.

De heer **Paulus Jansen** (SP): Ik constateer dat de minister al aardig opwarmt.

Ik kan mij de aarzeling van partijen als RWE en EDF heel goed voorstellen, want als je een investering doet met een looptijd van 60 jaar, ben je zeer kwetsbaar voor de prijsontwikkeling bij de concurrentie. Eén ding is zeker: de concurrentie van

duurzame energie wordt steeds groter. Gaan wij het vergunningencircus dat de belastingbetaler zeker 50 mln. gaat kosten, doorzetten zolang DELTA niet eens de financiering rondkrijgt?

Ik kom op de netwerken. Waarom stelt Nederland niet voor om een gemeenschappelijke publieke netbeheerder te vormen voor hoogspannings- en gasnetwerken, in plaats van rugdekking te geven aan het geklungel van TenneT en GTS? Wat de Noordzee betreft zou het voor de hand liggen om ook andere Noordzeelanden bij zo'n initiatief te betrekken. Waarom koerst deze minister in plaats daarvan op gedeeltelijke privatisering van de netbeheerders? Hoe vaak kun je je aan dezelfde steen stoten? Het Planbureau voor de Leefomgeving en ECN concluderen dat green deals weinig meer opleveren dan "business as usual" en stellen in aanvulling daarop letterlijk: de bevindingen gelden op de voorwaarde dat de green deals daadwerkelijk worden uitgevoerd en dat zij bredere navolging zullen krijgen. Vanwege het prille stadium waarin veel green deals verkeren, zijn beide instanties niet in staat te beoordelen in hoeverre uiteindelijk aan deze twee voorwaarden zal worden voldaan. Feit is dat er geen zekerheid is dat aan beide voorwaarden zal worden voldaan. Mijn vraag aan de minister is: hoe gaat hij wel zeker stellen dat aan beide voorwaarden wordt voldaan?

Green deals zijn volgens ons een prima instrument om de voorhoede te faciliteren. Om te voorkomen dat het peloton steeds verder achterop sukkelst en straks uit de koers wordt genomen, moeten wij minder vrijblijvende middelen inzetten: wetgeving die normen stelt en financiële prikkels die goed gedrag belonen en fout gedrag bestraffen. Een voorbeeld van een green deal is een duurzaam energiebedrijf in Houten, dat de waterkrachtcentrale in de stuw bij Hagestein, die al vijf jaar stilligt, voor eigen rekening wil renoveren en exploiteren. Rijkswaterstaat houdt dit bedrijf al meer dan een jaar aan het lijntje. Toen ik daarover onlangs schriftelijke vragen stelde, mede namens vrijwel alle collega-energiewoordvoerders, praatte de minister van EL&I, samen met zijn collega van I&M, deze droevige bureaucratie goed. Ik hoop dat de minister inmiddels, net als wij, heeft geconcludeerd dat die antwoorden een beetje dom waren en dat hij vandaag toezegt deze green deal, die nota benen geld oplevert voor de staatskas, tot een succes te maken.

Omwille van de tijd sluit ik mij wat betreft de leveranciersverplichting aan bij de analyse die de heer Samsom gemaakt heeft. Ook zijn pleidooi om het bijmengen van biomassa in een aparte producentenverplichting onder te brengen onderschrijft de SP-

fractie. Wij vinden het erg jammer dat de huidige green deal wind op zee feitelijk "kaltstellt". Dat is qua Megawatts de grootste potentie voor de komende decennia. Wij pleiten er sterk voor om samen met onze buurlanden rond de Noordzee op dit punt gemeenschappelijk beleid te formuleren. Overigens vragen wij ons af hoe de leveranciersverplichting zich verhoudt met de ontwikkelingen in onze buurlanden, in het bijzonder Duitsland. Aansluiting bij het Duitse feed-in-tarief zou nog steeds onze eerste voorkeur hebben.

Dan kom ik nu op het salderen van de meter. Steeds meer huishoudens en mkb-bedrijven snappen beter dan deze regering dat het straks afgelopen is met de goedkope stroom. Omdat zij ook een gezond wantrouwen hebben tegen de grote energiebedrijven, neemt de belangstelling voor duurzame energie toe. Wat die mensen niet snappen en wat ook niet te snappen valt, is dat je energiebelasting moet betalen voor duurzame stroom als je stroom gezamenlijk vóór de meter opwekt. Ik citeer uit de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel tot invoering van de energiebelasting in 1995: de regulerende energiebelasting speelt een belangrijke rol in de strategie voor de benadering van doelgroepen, met het oog op het verminderen van de CO₂-uitstoot en het bevorderen van energiebesparing. In de tweede plaats speelt de regulerende energiebelasting een belangrijke rol in de stimulering van duurzame energiebronnen. Erkent de minister dat de huidige praktijk van de energiebelasting haaks staat op het fiscale beleid van zijn collega van Financiën?

Natuurlijk kost vrijstelling van duurzame energie van de energiebelasting belastinginkomsten. Om die reden bied ik de minister zo meteen een voorstel aan om de vrijstelling van energiebelasting door saldering voor de meter budgettair neutraal te regelen, door te schuiven in de vrijstellingen voor grootverbruikers en in het tarief voor de grootverbruikers. Zoals gezegd, het tarief voor elektriciteit is voor grootverbruikers 200 keer zo laag als voor huishoudens op dit moment.

Inmiddels hebben wij een klein stapje vooruit gezet, dacht ik, via de motie die ik samen met de leden Van Tongeren en Samsom heb ingediend over het salderen voor verenigingen van eigenaren. De minister voert de motie echter zo uit, dat er alleen gesaldeerd mag worden voor het gemeenschappelijk elektriciteitsverbruik van de vve. Dat was echter niet het dictum van de motie. Daarin ging het om het salderen van het verbruik door de leden van de vve. Graag krijg ik een toezegging op dit punt, want anders kom ik samen met mevrouw Van Tongeren en de heer Samsom met een aanvullende motie.

Naast mij zit de coördinerende minister van energie; de primus inter pares in het kabinet, die zijn collega's zou moeten helpen en waar nodig aanmanen om de energiedoelstellingen in de volle breedte te realiseren; ook in de transportsector. Waarom heb ik de minister van energie niet zijn stem horen verheffen toen zijn collega van Infrastructuur en Milieu in haar structuurvisie het autowegennet standaard wilde verbreden naar twee maal vier rijstroken in de Randstad en twee maal drie daarbuiten? Dat is een garantie voor het niet halen van de nationale CO₂-reductiedoelstelling voor de sector mobiliteit. Waarom heb ik de minister zijn collega van Binnenlandse Zaken niet horen aanmanen om nu eindelijk eens iets concreets te doen om de energiebesparing in de gebouwde omgeving te versnellen? Om deze reden zal ik de minister straks een voorstel overhandigen om dit wel te regelen, zonder dat dit de minister van financiën een cent kost. Het voorstel is: differentieer de onroerendezaakbelasting op basis van het energielabel. Eigenaren met een gebouw dat beter is dan het gemiddelde krijgen een korting. Zit je boven het gemiddelde, dan betaal je een toeslag. De totale inkomsten voor de overheid blijven gelijk. De overheid hoeft er geen geld op toe te leggen, maar het moet ook geen melkkoe worden. Jaarlijks wordt het gemiddelde aangepast aan de ontwikkeling van de voorraad, waardoor de prikkel gelijk blijft en het budgettair neutrale karakter intact blijft. Voor gebouwen zonder energielabel gaan wij voorlopig uit van een standaardwaarde die gebaseerd is op de ouderdom. Ik verwijs naar het verstandige voorstel van de Vereniging Eigen Huis op dit vlak. Als je geld hebt gestoken in het verbeteren van isolatie of installaties, wordt het echt interessant om een energielabel aan te schaffen, want daarmee kun je voortaan belasting besparen. Hoe goed dat werkt, laat de ervaring met de differentiatie van de motorrijtuigenbelasting en de bpm zien. Ik heb dit voorstel al eens geopperd bij de minister van BZK, maar die is te druk bezig met solliciteren om zich sappel te maken over iets banaals als energiebesparing. Hopelijk denkt de minister van Energie daar anders over. Zo nodig kom ik op dat punt met een motie.

Overigens wijs ik de minister van Energie op een groot aantal mogelijkheden om ook voor nieuwe gebouwen iets te doen aan verduurzaming: het eisen van voldoende geschikt dak- of gevelvlak voor de toekomstige plaatsing van zonthermische en PV-panelen; het standaard aanbrengen van lagetemperatuurverwarming, waarbij optimaal gebruik wordt gemaakt van zonne- en restwarmte; het standaard aanbrengen van bij voorkeur automatisch geregelde zonwering, waarmee de koellast van gebouwen in de zomer aanzienlijk kan worden beperkt. Veel van die voorstellen

hebben wij al eerder gedaan, bij het debat over de nota Schoon en Zuinig in november 2007. Het geeft eigenlijk al aan hoe weinig er sinds die tijd is gebeurd.

Vandaag zijn ook de antwoorden op de feitelijke vragenronde over de ministeriële regeling gassamenstelling geagendeerd. Dat is een complex onderwerp. Omwille van de tijd vraag ik de minister, in te gaan op de schriftelijke reacties van onder meer VEMW, Energie-Nederland en Electrabel, waaruit blijkt dat er nog geen sprake is van consensus bij de eindgebruikers over de aanpak die de minister voorstaat. Snelle variaties in de gassamenstelling kunnen voor grote veiligheidsrisico's zorgen. De SP-fractie vindt dat de genoemde ministeriële regeling pas van kracht kan worden als de resterende knelpunten overtuigend zijn opgelost. Volgens de minister worden alle aangesloten gebruikers van G-gas beschermd. Dat standpunt is niet terug te vinden in de ministeriële regeling en dat moet wat ons betreft alsnog gebeuren.

Per 8 juli is de subsidieregeling duurzame warmte met terugwerkende kracht tot 1 januari 2011 afgeschaft. Wij vragen ons af hoe dat is te rijmen met zorgvuldig bestuur, want tot 1 juli stond de regeling nog gewoon op de website van Agentschap.NL. Het budget was ook niet uitgeput. Waarom laat de minister de 2000 aanvragers tussen januari en juli in de kou staan?

Brandstofcellen zijn een innovatieve techniek met een grote potentie. Wkk-installaties met een elektrisch rendement van minstens 30% en een vermogen van meer dan 60 kW zijn vrijgesteld van energiebelasting. Ik wist het niet, maar dat schijnt zo te zijn. Kleinere wkk-installaties zijn dat niet. Brandstofcellen zijn feitelijk kleine wkk-installaties, met een rendement van 60%, dus twee keer zo veel. Kan de minister ons uitleggen wat de ratio is achter het onderscheid in vrijstelling?

Het energiebeleid zou niet moeten zwalken, maar gericht moeten zijn op de lange termijn. Veel collega's hebben dat al gezegd. Daarvoor is draagvlak bijzonder belangrijk. De SP-fractie pleit ervoor dat Nederlandse huishoudens, evenals de Duitse, een handelingsperspectief wordt geboden, wat betekent dat het algemene abstracte probleem ook hun probleem wordt. Dit is mijn concluderende advies aan de minister: zorg ervoor dat uw abstracte langetermijnbeleid niet alleen voor een select gezelschap van bedrijven interessant is, maar ook voor de grote massa, onze 7 miljoen huishoudens.